

MỘT SỐ ĐẶC ĐIỂM CỦA TIN NHẮN TRÊN FACEBOOK

SOME LINGUISTIC FEATURES OF FACEBOOK'S MESSAGES

NGUYỄN THỊ VÂN ĐÔNG

(TS; Viện Đại học Mở Hà Nội)

Abstrat: Our time is characterized by the boom of informatics, which has set its root in all walks of life. The informatic technology has brought conveniences to our life, and among those, social networks have got their names. Social networks have served as the bridge for everyone to connect others and share with others. However, this medium has also created some issues that cause headache to linguists. It is the language used by the youth in their online messages since it works on its own rules. And, of course, these rules are only understood by the users, the youth.

This report will explore some of these rules with the hope to understand more about this linguistic phenomenon.

Keywords: facebook's messages; informatic technology; the youth; linguistic phenomenon.

1. Đặt vấn đề

1.1. Từ khi xuất hiện Internet, loài người đã thiết lập một kênh giao tiếp mới. Từ đó, ngôn ngữ mạng cũng xuất hiện những quy luật riêng của nó. Ngôn ngữ của tin nhắn qua mạng viễn thông như qua thư điện tử (e-mail) hay qua mạng xã hội (facebook) cũng có “bộ mã” riêng thể hiện đặc điểm riêng, đó là ngắn, rút gọn tới mức tối đa, bỏ qua những chuẩn mực về chính tả, dấu câu, sử dụng nhiều kí hiệu biểu trưng và trộn ngữ.

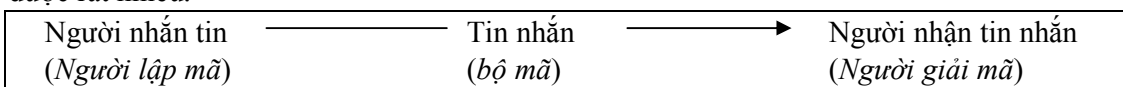
Trên các diễn đàn báo chí thời gian gần đây, nhiều tác giả và các nhà Ngôn ngữ học đã bàn bạc, thảo luận và đưa ra ý kiến cũng như các quan điểm về ngôn ngữ của giới trẻ trên trang blog cá nhân, ngôn ngữ chat, ngôn ngữ qua thư điện tử (email). Có thể liệt kê ra

đây các bài viết như: *Giải mã ngôn ngữ @ của tuổi teen 08/02/2011*; *Ngôn ngữ thời @ chấp nhận đến đâu 20/04/2011*; *Ngôn ngữ teen và những mâu thuẫn khó hiểu (02/01/2012)*; *Choáng với ngôn ngữ @ của teen Việt(03/01/2012)*; *Hoa mắt với “ma trận” ngôn ngữ của teen (13/02/2012)*; *Ngôn ngữ teen, đã đến lúc cần phiên dịch tiếng Việt?(22/09/2012)v.v.*

Trong các bài viết này, đa số các ý kiến đều đồng thanh phê phán khá gay gắt cách sử dụng ngôn ngữ vô lối của giới trẻ như: *Ngôn ngữ “teen”, đã đến lúc cần phiên dịch tiếng Việt*; *Ngôn ngữ quái dị đang được cổ súy*; *Ngôn ngữ tin nhắn và chat đang làm mất đi sự trong sáng của tiếng Việt. Trong bài Ngôn ngữ bị biến dạng đã đề cập đến*

một số đặc điểm của ngôn ngữ tin nhắn trên facebook. Đó là việc viết tắt và trộn ngữ (chêm, xen tiếng nước ngoài) trong tin nhắn.

1.2. Nhắn tin trên facebook đang ngày càng trở nên phổ biến trong giới trẻ. Facebook là nơi các cư dân mạng có thể giao tiếp với nhau. Hình thức giao tiếp này ngày càng trở nên thông dụng do hiệu quả kinh tế mà nó mang lại. Khi ở nước ngoài, nếu nhắn tin qua mạng viễn thông di động sẽ tốn kém về chi phí, trong khi đó, chỉ cần nơi ở có wifi thì việc nhắn tin qua facebook sẽ tiết kiệm được rất nhiều.

Theo sơ đồ này, tin nhắn được coi là một bộ mã đặc biệt mà để tiếp nhận nội dung văn bản, người nhận cần đến quá trình giải mã. Quá trình giải mã tin nhắn nhanh hay chậm lệ thuộc vào những “bộ mã” mà cả hai bên *gửi* và *nhận* đã ngầm quy ước với nhau. Với các cư dân mạng, xuất phát từ quan điểm cho rằng, việc giao tiếp qua tin nhắn trên facebook là sự trao đổi riêng tư, mục đích chính chỉ là để trao đổi thông tin và hiểu được các thông tin ấy, vì vậy, không cần theo những quy định chuẩn mực về ngôn ngữ như chuẩn ngữ pháp, chuẩn chính tả. Do đó, dù viết thế nào cũng không làm ảnh hưởng đến sự trong sáng của tiếng Việt.

2. Một số đặc điểm của tin nhắn trên facebook

2.1. Viết tắt

Việc viết tắt và sử dụng kí hiệu khi giao tiếp trên facebook không còn quá xa lạ với người sử dụng bởi ưu điểm là tiết kiệm thời gian, công sức, nhanh, gọn và quan trọng là người gửi và người nhận tin nhắn vẫn hiểu được thông điệp cần giao tiếp. Viết tắt được coi như một trào lưu trong thời đại công

Nếu coi tin nhắn là một loại văn bản đặc biệt từ góc độ lí thuyết giao tiếp và lí thuyết thông tin thì có thể xem một tin nhắn nói chung là một cuộc giao tiếp giữa người gửi tin nhắn (lập mã) và người nhận tin nhắn (giải mã). Tín hiệu từ người nhắn tin tới người nhận tin được chuyển tải bằng văn bản (bộ mã). Thông tin trong văn bản là những cái được biểu đạt bằng mã (ký hiệu). Việc trao đổi thông tin qua tin nhắn này có thể biểu hiện qua sơ đồ giao tiếp sau:

nghệ thông tin. Trên facebook, có hai kiểu viết tắt thường gặp: *viết tắt tự tạo* và *viết tắt theo quy luật*.

Viết tắt tự tạo rất phổ biến trên facebook, và thường không theo một quy luật chung nào. Thỉnh thoảng, nó có theo một quy luật nào đó thì cũng chỉ áp dụng cho một số từ (bộ mã) thường dùng. Ví dụ trước = **trc**, được = **đc**, không = **ko**, **k**, **kg**, **0** ..., anh = **N** = **A** = **a**, em = **E** = **em** = **m** ..., mới = **ms**, với = **vs**, nói = **ns**

Ví dụ:

Nickname Vyvymap viết: Bun kuoi wa ngok that khj ma cau hoj kua mjh da co cau tra loi **trc** khj mjh hoj. ... hjh như to bj om that oy, to mun **đc** dj choj dau day ... ;
Nickname Tien Dung Nguyen viết: Khi nào có các hoạt động của nhóm **a** gọi **e** tham gia với nhé; *Nickname Bánh bao Sô cô la Đăng:* Lâu lắm **ms** thấy người đẹp đến **vs** studio.

Xuất phát từ mục đích nhắn tin là hiệu quả, tiết kiệm, viết ít, hiểu nhiều nên cả người viết và người nhận ngầm thống nhất với nhau một số bộ mã. Tuy nhiên, việc hiểu

ít hay nhiều tùy thuộc vào việc người nhận tin phải giải mã nhiều hay ít.

Viết tắt có quy luật là kiểu tiết kiệm kí tự khi nhắn tin nhưng có quy ước của cộng đồng mạng trên facebook. Số lượng từ viết tắt kiểu này được cập nhật và bổ sung liên tục. Đa số việc giải mã các thông điệp không mấy khó khăn nhờ vào ngữ cảnh hoặc tình huống giao tiếp, nhưng cũng có trường hợp (như ví dụ a) gây ra không ít phiền phức cho người giải mã. Nghiên cứu gần 400 tin nhắn trên facebook thời gian gần đây, chúng tôi nhận thấy có khoảng gần 30% các ví dụ có lỗi viết tắt như của các ví dụ trên. Các bộ mã sau cho thấy điều này: giờ = **h**, thích = **thik**, đang = **đag**, nhưng = **nhug**, quá = **wa** ..., ví dụ:

Nickname Kam Tron viết: Em đi chơi bao **h** đây? nhanh thế?; *Nickname Elizz Tran viết:* Hạnh phúc và khổ đau, yêu thương và tủi nhục, ranh giới **wa** mong manh; *Nickname Trang Tran viết:* Bọn trẻ **đc** đi chắc cũng **thik**.

Qua các ví dụ trên, có thể thấy, ngôn ngữ trên facebook là sự “biến hóa” tùy tiện của tiếng Việt, một kiểu biến hóa không theo quy luật. Tuy nhiên, viết tắt khi đã thành thói quen thì lâu dần sẽ thành quy luật. Khi ấy cả người viết và người nhận tin nhắn tiết kiệm được khá nhiều thời gian giao tiếp mà vẫn hiểu được thông điệp của nhau.

Nói chung, cư dân mạng tạo ra các bộ mã ngầm vì nó lạ và có vẻ rất “xì-tin” (style). Hơn nữa, khi dùng những bộ mã kiểu này trong khi nhắn tin sẽ hạn chế số lần nhấn vào bàn phím cũng như tiết kiệm kí tự. Tiết kiệm số lượng tin nhắn cũng có nghĩa là tiết kiệm về tài chính. Ví dụ, khi muốn nhắn chữ “mình” (trong ví dụ a) phải nhấn 5 lần bàn phím thì ít ra với cách này chỉ phải nhấn 3

lần thành chữ “mjh” nhanh chóng mà người nhận vẫn hiểu được người kia muốn nói gì.

Tuy vậy, việc viết tắt tùy tiện, không theo quy luật đôi khi dẫn đến những hệ lụy như viết sai chính tả (ví dụ g -> l), hay rút gọn văn bản quá mức dẫn đến khó hiểu (ví dụ m). Xét các ví dụ sau đây:

Nickname Trang Tran viết: Cho **mềnh** xin cái **contact** của mẹ Hạnh **nhóe**; *Nickname Hoang Thuy Vinh viết:* Một **zã zời**; *Nickname Tung Thanh Le viết:* Có mâu thuẫn, có đấu tranh thì mới **zui**; *Nickname Mon xí viết:* Lại lên cơn thêm đi biển **roài**; *Nickname Long Hà Nguyễn viết:* Đọc truyện tí **nhấy**; *Nickname Lan Lan viết:* Ăn **rùi** chỉ biết nằm **thui**; *Nickname Nhok Koy Xynh viết:* Như này là như nào? (Như thế này là như thế nào?) **h** phải đi làm đây. (Bây giờ)

2.2. Trộn ngữ

Cách pha trộn ngôn ngữ cũng rất phổ biến trên facebook. Để thể hiện “đẳng cấp nhắn tin”, bên cạnh việc viết tin nhắn nhanh, ít kí tự, người viết còn thông qua hình thức *chêm, xen* tiếng nước ngoài vào tin nhắn. Ngôn ngữ được lựa chọn hàng đầu chính là tiếng Anh vì so với các ngôn ngữ khác, tiếng Anh được xem là thứ ngôn ngữ “hot” nhất đối với giới trẻ hiện nay. Pha trộn tiếng Anh vào giao tiếp tiếng Việt là một hiện tượng ngày càng trở nên phổ biến trong giao tiếp qua tin nhắn. Chẳng hạn như các ví dụ sau đây:

Nickname Ruby Chung viết: Hàng **fake 1** (order 7 ngày).Hàng **fake 2** có sẵn. Hàng chỉ bán **online** ko có **shop**. Ship trong ngày.

Nickname Tiểu Anh viết: Nhật Linh sang hôm nào, đi **shopping** nhắn em trc hai hôm em **order** một thể.

Nickname Chuoi Xinh viết: **next week**, bí đồ vẫn **ok** nhé.

Thông qua các ví dụ và phân tích trên, có thể thấy: nhắn tin cần tiết kiệm kí tự và nhanh chóng thì phải viết tắt; nhắn tin cần sành điệu thì phải chêm, xen tiếng nước ngoài. Tìm kiếm và nghiên cứu những trạng thái muôn màu của ngôn ngữ tin nhắn sẽ giúp chúng ta, những người giao tiếp hàng ngày hiểu được sâu sắc thêm về tính năng của ngôn ngữ.

3. Kết luận và kiến nghị

Trong thời đại công nghệ thông tin, ngôn ngữ viết tắt đã và sẽ liên tục được cộng đồng mạng xã hội sáng tạo và bổ sung. Việc sử dụng thường xuyên cách viết tắt trong tin nhắn trên facebook sẽ tạo ra những “bộ mã” mới, có thể không gây tác động tiêu cực đến kĩ năng ngôn ngữ cơ bản của người sử dụng.

Việc viết tắt hay trộn ngữ (chêm, xen tiếng nước ngoài) khi giao tiếp qua tin nhắn chỉ nhằm mục đích giao tiếp cá nhân, nên tùy đối tượng giao tiếp, chủ thể giao tiếp có thể chọn viết tắt/trộn ngữ hay không. Tuy nhiên, chỉ thực hiện viết tắt/trộn ngữ khi nhắn tin cho bạn bè thân thiết, cùng trang lứa, chứ không thể áp dụng khi nhắn tin hoặc trả lời thầy, cô, cấp trên và những người cần tôn trọng.

Việc viết tắt/trộn ngữ chỉ có thể thực hiện ở một số từ thường dùng nhất định chứ không nên áp dụng rộng rãi và tùy tiện. Và lại, một số bộ mã thường không thống nhất giữa các nhóm nên chỉ những người trong nhóm mới hiểu được nhau, người ngoài sẽ gặp khó khăn hoặc hiểu lầm khi đọc. Người viết tin nhắn nên biết tiết chế và sử dụng một cách hợp lí việc viết tắt/trộn ngữ trong bối cảnh giao tiếp hẹp, có điều kiện chứ không nên lạm dụng một cách tùy tiện.

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Bảo (1999), *Viết tắt trên báo hiện nay*, "Ngôn ngữ & đời sống", H., số 4.
 2. Nguyễn Quang Hồng (2003), *Nói tắt và viết tắt từ ngữ trong tiếng Việt*, "Ngôn ngữ & đời sống", H., số 1-2.
 3. Dương Văn Quảng (2001), *Giao tiếp và thông tin*, "Thông tin Khoa học xã hội", H., số 6.
 4. Phạm Văn Tình (2003), *Tinh lược và văn hoá giao tiếp*, "Ngôn ngữ & đời sống", H., số 4.
 5. chuvietnhanh.sourceforge.net, Trần Tư Bình, *Viết tắt chữ Việt trong ngôn ngữ @*
 6. dantri.com.vn, Ngôn ngữ 9X đã đến lúc cần phiên dịch tiếng Việt, 23/9/2012
 7. giadinh.net.vn, Dịch ngôn ngữ 9X, 24/9/2011.
- thebox.vn, Đau đầu với ngôn ngữ của giới trẻ, 17/1/2013.

(Ban Biên tập nhận ngày 05-08-2013)

HỘP THƯ

Trong tháng 8/2013, **NN & ĐS** đã nhận được thư, bài của các tác giả: Bùi Cẩm Phượng, Lê Thị Phượng (Hà Nội); Trần Thị Ngọc Anh, Dương Thu Hằng (Thái Nguyên); Lê Thị Bình, Nguyễn Văn Dũng (Thanh Hóa); Trần Trọng Nghĩa, Nguyễn Lai (Tp HCM); Liêu Ngọc Ân (An Giang); Nguyễn Thị Thanh Huyền (An Giang).

Tòa soạn **NN & ĐS** xin cảm ơn sự cộng tác của quý vị và các bạn.

NN & ĐS